

Dr Blagoje Pušonja¹
Dr Milica Župljanić²

Rad primljen: 03.06.2020.
Rad prihvaćen: 12.09.2020.
UDK: 305-055.1/.2(497.11)
316.647.82-055.2:305(497.11)

Pregledni rad

TEORIJSKI ASPEKT RAVNOPRAVNOSTI POLOVA U REPUBLICI SRBIJI

Rezime: Republika Srbija kao tranziciona zemlja opterećena je brojnim problemima. U ovakvom stanju u državi, skoro svaki aspekt bezbednosti žena je ugrožen. Velika oskudica i siromaštvo karakteriše određene slojeve stanovništva, što predstavlja pogodno tle za diskriminaciju po osnovu pola. Česti su slučajevi da se prava žena krše i da su one žrtve različitih oblika rodno zasnovanog nasilja. Oblici ovog nasilja mogu biti: nasilje u porodici, seksualno nasilje, ekonomsko nasilje, trgovina ljudima i slično. U posebno teškim okolnostima nalaze se žene koje su usled nepredviđenih okolnosti primorane na izbeglištvo, kao i privremeno raseljena lica. Tu se svrstavaju i žene koje su u povratničkom statusu. Treba uzeti u obzir i procenat nasilja u porodici, koji je nezanemariv, kako u prošlosti, tako i danas. Ovaj rad se fokusira na teorijski aspekt ravnopravnosti polova u Republici Srbiji. Zaključujem da uprkos napretku u uspostavljanju principa rodne ravnopravnosti, još je dug put do efektivne ravnopravnosti.

Ključne reči: Tranzicija, država, bezbednost, diskriminacija, nasilje.

Uvod

Primarni izvor u obezbeđivanju pravične ekonomske raspodele i korišćenja društvenih dobitaka i koristi, formiranju efektivnih društvenih odnosa jeste ravnopravnost polova. Uspostavljanje celokupne društvene ravnopravnosti, a posebno ravnopravnosti polova je uslov za razvoj otvorene države i građanskog društva. Rodna ravnopravnost je jedna od vrsta društvene ravnopravnosti. U svim sferama života rodna ravnopravnost treba da obezbedi kako ženama tako i muškarcima jednaka prava, slobode i mogućnosti. U svim zemljama obezbeđivanje principa rodne ravnopravnosti jedan je od temeljnih zadataka društva i države, pa samim tim i u Republici Srbiji. Stavljanje u fokus pitanja obezbeđivanja principa ravnopravnosti polova je dugo bilo aktuelno. Ono od sredine prošlog veka dobija savremenu naučnu procenu i nova rešenja.

¹ Visoka poslovna škola strukovnih studija Čačak, blagojepusonja967@gmail.com

² Visoka poslovna škola strukovnih studija Čačak, mzupljanic@gmail.com

Na globalnom nivou pitanje ravnopravnosti polova se u određenoj meri još uvek suočava sa rodnom asimetrijom. Problem socijalne nepravde u društvu je posledica nedostatka odgovarajućeg mehanizma za obezbeđivanje principa ravnopravnosti polova. U ztemljama sa ovim problemom se koči održivi humani razvoj. Danas je obezbeđivanje ravnopravnosti polova jedno od gorućih i prioritarnih pitanja svake demokratske zemlje.

Pitanjima rodne ravnopravnosti se bave mnogi autori (Bass et al, 2021; Khasanah, Sasana, 2022; Manjoo, 2005; Hassan, 2019; Khasanah, Sasana, 2022; Edward, 2014; Storozhuk, Hoyan, 2018; Morrison, A., Morrison, A. R., 2007; Löfström, 2009; Braunstein et al, 2020). Navešćui neke od naših autora koji su se bavili pitanjem ravnopravnosti polova (Curaković, 2022; Vujović, S., Vujović, T., 2022; Uzelac, Mijatović, 2022; Matijašević, Dragojlović, 2022; Grbović, 2022; Ninčetočić, 2022; Mirić, 2022; Čopić, 2016).

Pojam i oblici polne diskriminacije

Polna ravnopravnost najjednostavnijim rečima jeste pojava gde muškarci i žene imaju jednake mogućnosti za ostvarivanje ljudskih prava. Za razliku od polne ravnopravnosti, polna diskriminacija podrazumeva uskraćivanje prava, javno ili prikriveno priznavanje pogodnosti u odnosu na pol ili zbog promene pola. Pravna regulativa koja reguliše ovu oblast je Zakon o zabrani diskriminacije RS (Zakon o zabrani diskriminacije RS). U članu 20 navedenog Zakona pod polnom diskriminacijom podrazumevamo i "fizičko i drugo nasilje, eksploataciju, izražavanje mržnje, omalovažavanje, ucenjivanje i uznemiravanje s obzirom na pol, kao i javno zagovaranje, podržavanje i postupanje u skladu sa predrasudama, običajima i drugim društvenim obrascima ponašanja koji su zasnovani na ideji podređenosti ili nadređenosti polova, odnosno stereotipnih uloga polova". Diskriminacija postoji ako se postupa protivno načelu ravnopravnosti polova, odnosno načelu poštovanja jednakih prava i sloboda žena i muškaraca u političkom, ekonomskom, kulturnom i drugom aspektu javnog, profesionalnog, privatnog i porodičnog života.

Međutim, iako zakonodavstvo strogo zabranjuje diskriminaciju po bilo kom osnovu (a naročito po osnovu pola), a i u svakodnevnom životu se pretpostavlja da bi svi trebalo da imamo ista prava, polna ravnopravnost još uvek nije prisutna u svakodnevnom životu, posebno u tranzicionim zemljama (u koje spada i Republika Srbija). Stvarni položaj žena je težak, žene su i dalje, vrlo često žrtve nasilja (posebno, u porodici), mali procenat žena učestvuje u političkom i javnom životu, mnogim ženama su ugrožena ili im nisu omogućena ni osnovna ljudska i građanska prava (ekonomska, socijalna, politička i kulturna) i slično. Ovo nas navodi na zaključak da, u praksi, žene i muškarci nemaju ista prava. Primer polne nejednakosti su razlike u platama, neravnomerna podela rada, nejednaka zastupljenost u političkom životu, nejednaka odgovornost u privatnoj sferi i drugo. Razlozi ovakvog stanja nalaze se tradicionalnim, patrijarhalnim i stereotipnim društvenim obrascima. Zakon o

radu RS (Zakon o radu RS) u članu 18 takođe propisuje sve vrste diskriminacija.

Nasilje u porodici

Nasilje u porodici koje je posebno izraženo prema ženama i deci se dugo smatralo, a i danas se smatra u pojedinim zemljama, da je stvar unutar-porodičnih odnosa i da takvo nasilje ne bi trebalo da zanima nikoga ko se nalazi izvan nje. Najčešće su društveno neupadljive porodice u kojima postoji nasilje. U široj socijalnoj sredini takve porodice dobro funkcionišu. Ne može se kod istih primetiti postojanje nasilja. Razlog za to je jer članovi porodice u javnost ne iznose takve informacije. To smatraju svojom privatnošću. Oni čak i je čak primena nasilja "porodična stvar" za koju okolina ne sme da sazna. Od žrtava ovog oblika nasilja, najčešće žena, često se dobijao odgovor "krivica je moja", "ne želim o tome da pričam", "nema mi pomoći" i slično, a najbliži prijatelji i rodbina nisu želeli da se umešaju u rešavanje ovog problema, navodno poštujući "pravo na privatnost".

Nasilje u porodici je vrlo negativna društvena pojava, koja može da nanese nesagledive posledice, naročito deci iz brakova u kojima nasilje postoji. Tako ono može da utiče da deca počnu sa vršenjem krivičnih dela, bežanjem od kuće, upotrebom alkohola i opojnih droga i slično. Ovde, naravno, treba spomenuti i velike promene u fizičkom i psihičkom zdravlju članova porodice koji su zlostavljani. Zbog toga, dugotrajna, kontinuirana primena fizičke i psihičke sile i pretnje, koja pogađa veoma bliske članove porodice (Konstantinović Vilić, 2010: 145), ne bi smela da ostane u okvirima porodice, već bi trebalo da se smatra kriminalnim postupkom, koji treba da bude krivičnopravno tretiran. Kao što sam naveo, posledice nasilja u porodici najviše pogađaju decu koja su svedoci konfliktnih odnosa i zbog toga trpe psihičko nasilje. Međutim, sa druge strane, nasilnik se drugačije ponaša u javnosti i u kući (gde, najčešće, ispoljava svoju agresivnu prirodu). Uzroke nasilja u porodici često možemo pronaći u pojavama, kao što su: alkoholizam, nezaposlenost, otuđenost, frustracija, duševna bolest, poremećeni porodični i bračni odnosi i slično.

Prema Porodičnom zakonu RS (Porodični zakon RS) nasilje u porodici je "ponašanje kojim jedan član porodice ugrožava telesni integritet, duševno zdravlje ili spokojstvo drugog člana porodice". U literaturi se najčešće sreću definicije, po kojim je nasilje u porodici upotreba sile, pretnje ili zloupotreba moći prema drugom licu unutar porodice. Tri glavne vrste nasilja u porodici su bračno nasilje, nasilje prema članovima zajedničkog domaćinstva i dečje nasilje.

Kao oblike porodičnog nasilja možemo navesti, pre svega, *fizičko* i *psihičko zlostavljanje*, a zatim je moguće i seksualno zlostavljanje, kao i *materijalno (ekonomsko) zlostavljanje*. Pod *fizičkim zlostavljanjem* podrazumevamo veliki skup pojmova (premlaćivanje, udaranje rukama, nogama i raznim predmetima, guranje, nanošenje povreda različitim vrstama oružja i

drugo), ali im je zajednička osobina povreda fizičkog integriteta žrtve, koja kao posledicu ima ostavljanje raznih tragova nasilja u vidu modrica, ožiljaka, krvarenja i ostalih fizičkih povreda. Kada govorimo o *psihičkom zlostavljanju*, onda se mora napomenuti da je ono dijametralno suprotno od fizičkog zlostavljanja. Naime, kod ove vrste zlostavljanja tragovi nasilja nisu vidljivi, a cilj je da se prikaže moć i kontrola nad žrtvom kroz razna ponižavanja, ismejavanja, pretnje, uvrede i drugo. Iako tragovi psihičkog zlostavljanja nisu vidljivi kao tragovi fizičkog zlostavljanja, ponekad posledice mogu biti znatno teže i dovesti do razaranja strukture ličnosti. *Seksualno zlostavljanje* se odnosi, pre svega, na primoravanje na seksualni odnos bez pristanka žrtve. Ono najčešće uključuje silovanje i pokušaj silovanja, seksualne ponude, ucene i slično. *Ekonomsko zlostavljanje* predstavlja uskraćivanje i oduzimanje finansijskih sredstava žrtvi, zabrane bračnom partneru da radi, neplaćanje alimentacije ili izdržavanja, kao i drugi oblici ostavljanja bračnog partnera ili člana porodice bez sredstava za život.

Još jedna karakteristika nasilja uopšte, jeste da li je ono *aktivno* i *pasivno*. Pod aktivnim nasiljem podrazumevamo zlostavljanje u fizičkom, psihičkom ili seksualnom smislu, u kojem se može prepoznati agresija, koja je direktno upućena prema članu ili članovima porodice, dok se pasivno nasilje manifestuje zanemarivanjem lica i njegovih potreba.

Nasilje u porodici retko kada počinje ozbiljnim povredama. Ono obično kreće sa manjim bezazlenim napadima poput šamaranja, uvredama i slično, a odnosi među partnerima su napeti, dolazi do manjih incidenata, žrtva pokušava da smiri situaciju i smanji napetost. Međutim, vremenom, nasilje u porodici biva sve ozbiljnije i dobija na učestalosti i brutalnosti. Kako, vremenom, raste napetost među partnerima, partner koji vrši zlostavljanje sve više počinje da pokazuje nasilne ispade, koje pokušava da opravda i često daje obećanje da se nasilje neće ponoviti. Krajnja faza nasilja u porodici je trenutak kada partner koji vrši zlostavljanje počinje nekontrolisano da se oslobađa akumulirane napetosti, što dovodi do nasilnog čina sa, najčešće, ozbiljnim posledicama. Prema podacima o slučajevima nasilja u porodici, preko 95% žrtava nasilja u porodici su žene. Iako je ovaj procenat jako veliki, zaštita njihovih prava pred pravosuđem još nije zadovoljavajuća. To obeshrabruje žene da prijave slučajeve diskriminacije i nasilja koje doživljavaju.

Prema članu 10 Porodičnog zakona RS (Porodični zakon RS), zabranjeno je nasilje u porodici i svako, u skladu sa zakonom, ima pravo na zaštitu od nasilja u porodici. Takođe, i u Krivični zakonik RS (Krivični zakonik RS), unete su odredbe koje imaju za cilj sprečavanje nasilja u porodici. Tako član 194. stav 1. ovog Zakona, koji nosi naziv "Nasilje u porodici", eksplicitno propisuje kaznene odredbe (novčana kazna ili zatvor do jedne godine). Ova kazna se povećava, ukoliko se kao predmet izvršenja koristi bilo koje koje može da ugrozi, povredi ili teško naruši zdravlje. Prema stavu 3. istog člana, ako je pri primeni nasilja nastupila teška telesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili je nasilje učinjeno prema maloletnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od

jedne do osam godina, a ako je nastupila smrt, ta kazna će biti zatvor od tri do dvanaest godina.

Diskriminacija u oblasti rada, zapošljavanja i pristupa resursima

Svaki pojedinac svojim pravom na rad ostvaruje ekonomsku i socijalnu sigurnost. Na osnovu prava na rad koje spada u grupu ekonomskih i socijalnih prava, direktno se utiče na ostvarivanje mnogih drugih prava i sloboda koje su zagarantovane ustavom i raznim zakonima. Radni status, u mnogim aspektima života, određuje društveni status i lični identitet individue. Zbog toga je ovom pitanju posvećena velika pažnja u zakonodavstvu i institucijama, a naročitu važnost dobija u vremenima ekonomskih kriza i većeg rizika od siromaštva. Polna problematika u oblasti rada, zapošljavanja i pristupa resursima je izuzetno složena i podrazumeva oblast tržišne ekonomije, formalnu i neformalnu sferu ekonomije, kao i multidisciplinarni pristup različitim ekonomskim i društvenim resursima. Diskriminacija prilikom postupka zasnivanja radnog odnosa, tako trajanja radnog odnosa i nakon prestanka radnog odnosa su sastavni deo diskriminacije u zapošljavanju. Ovakva vrsta polne nejednakosti, ogleda se u nepovoljnijem položaju određenog pola na tržištu radne snage, kao i neravnopravnom položaju prilikom traženja zaposlenja.

Veoma često se ističe nejednakost zarada, tj. jaza u platama između polova, jer žene ostvaruju niže zarade u Srbiji (kao i u drugim postsocijalističkim zemljama), mada je slična situacija, čak i u najrazvijenijim zemljama Evropske unije. Naravno, to nije pravilo, jer u određenim profesijama, žene i muškarci su u potpunosti izjednačeni u platama i ne postoji nikakva razlika (diskriminacija, neujednačenost i slično). Kao objašnjenje za određenu neravnopravnost žena i muškaraca u platama, može da se navede tehnička nepripremljenost žena, tj. rodni stereotipi u izboru zanimanja. To je posledica koja se javlja zbog otežanog pristupa kvalitetnim i plaćenijim zanimanjima. Izbor zanimanja se najščešće zasniva na nasleđenim stereotipima, tako da žene nisu u poziciji da se bave poslovima tehničke struke. One se zbog toga više usmeravaju na društvene nauke. U prakso su žene više zaposlene na poslovima koji su slabije plaćeni. Tu spadaju i poslovi gde je pažnja i strpljenje njihov neizostavni deo. U ta zanimanja spadaju npr. Poslovi u obrazovnim ustanovama koji se tiču rada se decom, poslovi u zdravstvu koji se tiču rada sa bolesnicima i dr. Svakako, na ovom mestu moramo da ukažemo na postojanje tzv. "prikrivene diskriminacije", do koje dolazi u slučaju kada, danas, mnoge firme (pre svega privatne - poslodavci se ponašaju kao "mali bogovi") zahtevaju od kandidatkinja koje konkurišu za posao, da se obavežu da u određenom periodu u budućnosti neće zasnivati bračnu zajednicu ili da neće rađati decu (Bataveljić D., Bataveljić, B., 2012).

Pored jačanja regulatornog okvira koji definiše ovu oblast, sve subjektivne snage zemlje se moraju usredsrediti na podizanju svesti, edukaciji o

ovim pravima i njihovom značaju. Cilj je da se u potpunosti iskorene štetne predrasude koje vode ka diskriminaciji i nasilju.

Što se zakonskog okvira polne ravnopravnosti tiče, u pravu Evropske unije, članom 141. Ugovora iz Amsterdama (<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>), strogo je zabranjena diskriminacija prema polu i proklamovan je princip jednakog plaćanja za isti rad. Zabranu diskriminacije, po bilo kom osnovu, sadrži i član 21. važećeg Ustava RS iz 2006. godine. Srbija je posle osamostaljivanja preuzela sve navedene međunarodne ugovore u kojima takođe stoje odredbe kojim se obrađuje navedena tematika.

Diskriminacija u javnom i političkom odlučivanju

Kada se govori o diskriminaciji u javnom sektoru i političkom odlučivanju, treba reći da je ona, uglavnom, vezana za ženski pol. Naime, iako je usvojen veliki broj normi međunarodnog prava koje garantuju ravnopravnost polova, žene su širom sveta bile i ostale diskriminisane u odnosu na muškarce u pogledu političkih prava, radnih uslova, nagrađivanja za istovrsan i kvalitetan rad, mogućnost obrazovanja, napredovanja u službi i slično. Danas, možemo sa sigurnošću reći da i dalje nije dovoljno postignuto u ostvarivanju pune ravnopravnosti polova. Tako, opterećenje žena brojnim obavezama u privatnoj sferi, kao i preovlađujući stav društva da žene nisu za politiku, utiče na otežan pristup upravljanju i odlučivanju, koji dalje ima za posledicu smanjenu moć žena da utiču na odluke koje bi poboljšale njihov položaj.

Borba za opšte pravo glasa, nije u isto vreme obuhvatila i borbu za učešće u javnom i političkom životu. Pored ovog prava, žene na našim prostorima izborile su se i za: pravo na obrazovanje, pravo na zaradu, pravo glasa i druga prava. Kasnije su te razlike između žena i muškaraca što se biračkog prava tiče, praktično, nestale i danas imamo situaciju da je biračko pravo muškaraca i žena, uglavnom, izjednačeno u većini zemalja sveta (Pajvančić, 2010). Iako su ženama priznata sva osnovna ljudska prava, u zemljama bivšeg komunističkog bloka (u koje spada i Republika Srbija) i dan-danas, predrasude da je primarna dužnost žene briga o porodici, pa da su, stoga, muškarci predodređeni da dominiraju u politici i javnom životu.

Početakom 2009. godine usvojena je Nacionalna strategija za unapređenje položaja žena i rodnu ravnopravnost (Nacionalna strategija za unapređenje položaja žena i rodnu ravnopravnost, 2021). To je Vladin dokument čiji je cilj razvoj daljih aktivnosti u pravcu poboljšanja rodne ravnopravnosti. Na osnovu navedene strategije utvrđuje se politika države čiji je glavni cilj eliminisanje diskriminacije žena. Pored toga treba raditi na poboljšanju njihovog položaja i integrisanja principa rodne ravnopravnosti u sve oblasti delovanja institucija sistema. Sve navedeno dovodi do modernizacije i demokratizacije društva i bržeg pravednijeg razvoja. Oblasti obuhvaćen navedenom strategijom tiču se

učešća žena u kreiranju politika i u donošenju odluka u oblasti ekonomije, obrazovanja, zdravlja, nasilja nad ženama, kao i pitanja sredstava javnog informisanja i javnog mnjenja. Sve ove oblasti imaju veliki značaj za poboljšanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti. Pored navedene strategije donet je i Zakon o ravnopravnosti polova (Zakon o ravnopravnosti polova). Takođe i on definiše ravnopravnost polova u svim sferama javnog i privatnog sektora. Taj zakon je u skladu sa opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, potvrđenim međunarodnim ugovorima, Ustavom RS (Ustav RS) i zakonima.

Višestruka marginalizacija

Ljudi mogu biti diskriminirani ne samo na osnovu jednog faktora. Svedoci smo da se u poslednje vreme sve češće dešavaju primeri diskriminacije po više osnova. Ako je neka osoba diskriminirana iz više razloga (na primer, osoba je ženskog pola i romske pripadnosti), tada govorimo o višestrukoj marginalizaciji. Kada se govori o ovakvom obliku diskriminacije, navodim da su žene sa sela u mnogo lošijem položaju. Pored toga tu se svrstavaju i žene sa stečenim invaliditetom, kao i majke koje se samostalno staraju o svojoj deci, žene romske populacije, izbegla i privremeno raseljena lica, žene koje su žrtve nasilja i razne druge višestruko marginalizovane grupe. Položaj ove grupe dodatno otežava njihov položaj. Zbog ovakvog činjeničnog stanja u praksi, potreban je dugogodišnji rad na sprečavanju i otklanjanju svih oblika diskriminacije i prihvatanju rodne ravnopravnosti kao vrednosti za sve. Da bi se ovo postiglo, potrebno je značajno uticati na promene stavova, naročito kod dece i omladine, što zahteva posebno uključivanje obrazovanja i medija. Indikatori za marginalizaciju mogu se razlikovati u različitim okruženjima i regionima: na primer, siromaštvo je povezano sa ekonomskim nivoom određene zemlje, korisnici droga su više isključeni i kriminalizovani u određenim regionima i zemljama nego u drugim, i slično.

Višestruka marginalizacija pojedinaca i grupa je realnost u gotovo svakom društvu. Ona se dešavala i u svakom periodu ljudske istorije. Nacionalne vlade, transnacionalna tela i međunarodne institucije posvećuju sve više pažnje poboljšanju položaja onih koji su marginalizovani. Ključnu ulogu u rešavanju pitanja višestruke marginalizacije imaju svi članovi društva. Lista potencijalno ili stvarno višestruko marginalizovanih i isključenih pojedinaca, grupa i populacija je opsežna: etničke manjine, imigranti, osobe sa invaliditetom, izolovane starije osobe, zatvorenici, korisnici droga, osobe koje žive sa HIV/AIDS-om, psihijatrijski pacijenti, seksualni radnici, beskućnici i marginalizovana omladina. Svi ovi ljudi i grupe se suočavaju sa zajedničkim društvenim, ekonomskim i individualnim problemima.

Stanje rodne ravnopravnosti u Republici Srbiji

Prema podacima Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije na kraju rada ću prikazati rodnu statistiku (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/rodna-ravnopravnost/rodna-statistika/opsti-podaci-demografija-zaposlenost-rukovodece-pozicije-0>).

Od ukupnog broja stanovnika Republike Srbije (6.013.200) broj muškaraca je 2.900.000 (48.23%) doke je broj žena 3.113.100 (51.77%). Što se tiče zaposlenosti, ukupna zaposlenost je 2.814.000 od čega muškarci čine 1.585.200 (56.33%) a žene žene: 1.228.800 (43.67%). Nezaposlenost u Republici Srbiji je takva da imamo ukupno nezaposlenih 450.100 od čega muškaraca 229.400 (50.97%) i žena 220.700 (49.03%).

Stanje po pitanju rukovodioca, funkcionera i zakonodavaca je sledeće: ukupno: 99.900 od čega muškarci 70.900 (70.97%) i žene: 29.000 (29.03%).

Članovi/ce Vlade Republike Srbije čine 15 muškaraca i 5 žena. Od ukupnog broja narodnih poslanika imamo 163 muškarca (65.2%) i 87 žena (34.8%). Od ukupnog broja predsednika opština/gradonačelnika imao 155 muškaraca (93.37%) i 11 žena (6.63%). Od ukupnog broja odbornika skupština opština i gradova imamo 4.492 muškarca (68.79%) i 2.038 žena (31.21%).

Iz navedene statistike se zapaža da se smanjuje razlika između muškaraca i žena u napred navedenim pokazateljima.

Zaključak

Nema uspostavljanja demokratije bez rodne ravnopravnosti. Zemlje kod kojih je rodna ravnopravnost na najvišem nivou su zemlje koje poštuju ljudska prava, zemlje socijalnog mira i pravde, zemlje ekonomskog prosperiteta, održivog razvoja društva i unapređenih društvenih odnosa. Za razliku od takvih zemalja, neravnopravnost polova je prisutnija u mnogim zemljama.

Nebitno o kom tipu polne diskriminacije se radi (da li je ona neposredna i posredna), oba ova tipa sistematski stavljaju određen pol u podređen položaj u društvu, kršeći njihovo pravo na jednak tretman. Polna diskriminacija se dešava u različitim oblastima života i rada, u privatnoj i javnoj sferi. Jedan od uslova koji naša zemlja mora da ispuni na svom putu ka Evropskoj uniji, jeste postizanje pune ravnopravnosti muškaraca i žena u domenu ekonomske aktivnosti i zapošljavanja. Na ovom polju postoji velika razlika između normativnog i stvarnog. Naime, analiza zakonskog okvira u Srbiji pokazuje da je jednakost na tržištu rada pravno garantovana, ali statistička slika ekonomskog položaja žena, jasno ukazuje da su žene u Srbiji ekonomski diskriminisane u javnom i privatnom životu.

Literatura:

1. Bataveljić, D., Bataveljić, B. (2012). *Ljudska prava u Republici Srbiji: poseban osvrt na ravnopravnost polova*, u: Marković, G., (urednik), Zbornik radova "Prava djeteta i ravnopravnost polova - između normativnog i stvarnog", Međunarodni naučni skup održan 29. juna 2012. na Palama, Pravni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, Pale - Istočno Sarajevo.
2. Braunstein, E., Bouhia, R., Seguino, S. (2020). Social reproduction, gender equality and economic growth. *Cambridge Journal of Economics*, 44(1), 129-156.
3. Čopić, S. (2016). *Rodna ravnopravnost u Srbiji: stanje i perspektive*. Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.
4. Edward, J. K. (2014). *A strategy for achieving gender equality in South Sudan*. Sudd Institute.
5. Hassan, H. (2019). An Overview of Gender Equality in Egypt. *European Journal of Interdisciplinary Studies*, 11(2).
6. Konstantinović Vilić, S. (2010). *Pravo žena na zaštitu od nasilja u porodici*, u: Konstantinović Vilić, S., Petrušić, N. (urednici), *Žene, zakoni i društvena stvarnost*, Knjiga prva, Ženski istraživački centar za edukaciju i komunikaciju, Niš, SVEN.
7. Krivični zakonik Republike Srbije, Sl. gl. RS, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019
8. Löfström, Å. (2009). Gender equality, economic growth and employment. *Swedish Ministry of Integration and Gender Equality*.
9. Manjoo, R. (2005). Case Study: The Commission for Gender Equality, South Africa: Promotion and Protection of Gender Equality—are Separate Structures Necessary?. *Griffith Law Review*, 14(2), 268-279.
10. Morrison, A., Morrison, A. R. (2007). Gender equality, poverty and economic growth.
11. Pajvaničić, M. (2010). *Ustavni okvir ravnopravnosti polova*, Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad.
12. *Porodični zakon Republike Srbije, Sl. gl. RS"*, br. 18/2005, 72/2011 - dr. zakon i 6/2015
13. Storozhuk, S., & Hoyan, I. (2018). Gender equality in the context of social relations. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series Philosophy*, (1), 3-16.
14. Ustav Republike Srbije, Sl. gl. RS, br. 98/2006 i 115/2021
15. *Zakon o radu Republike Srbije, Sl. gl. RS, br. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - odluka US, 113/2017 i 95/2018 - autentično tumačenje*
16. *Zakon o ravnopravnosti polova, Sl. gl. RS, br. 104/2009.*

17. Zakon o zabrani diskriminacije Republike Srbije, Sl. gl. RS, br. 22/2009)
18. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>

THEORETICAL ASPECT OF GENDER EQUALITY IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Abstract: The Republic of Serbia as a transitional country is burdened with numerous problems. In this state of affairs in the country, almost every aspect of women's safety is threatened. Great scarcity and poverty characterizes certain layers of the population, which represents a suitable ground for discrimination based on gender. There are frequent cases that women's rights are violated and that they are victims of various forms of gender-based violence. The forms of this violence can be: domestic violence, sexual violence, economic violence, human trafficking and the like. Women who are forced to flee due to unforeseen circumstances, as well as temporarily displaced persons, are in particularly difficult circumstances. This includes women who are in return status. We should also take into account the percentage of domestic violence, which is not negligible, both in the past and today. This paper focuses on the theoretical aspect of gender equality in the Republic of Serbia. I conclude that despite progress in establishing the principle of gender equality, there is still a long way to effective equality.

Key words: Transition, state, security, discrimination, violence.